

MARIA STUART

AV FRIEDRICH VON SCHILLER

AV FRIEDRICH VON SCHILLER
OVERSATT AV ROLF HIORT-SCHØYEN
BEARBEIDET AV MATILDE HOLDHUS OG ELINE ARBO
REGI ELINE ARBO
DRAMATURG MATILDE HOLDHUS
KOSTYMEDESIGN ALVA BRØSTEN
SCENOGRAF OLAV RYLAND MYRTVEDT
KOMPONIST THIJS VAN VUURE
LYSDESIGN TRYGVE ANDERSEN
MASKØR SIGRID TEIGE
SANGPEDAGOG HANNE HJERTENES MÆLAND

MARIA STUART, DRONNING AV SKOTTLAND HELGA GUREN
ELIZABETH I, DRONNING AV ENGLAND NINA ELLEN ØDEGÅRD
LEICESTER ANDERS DALE
PAULET SVEIN SOLENES
MORTIMER LEO MAGNUS DE LA NUEZ
BURLEIGH GORM GRØMER
HANNA KENNEDY PENDA FAAL
AUBESPINE KASPER SKOVLI BOTNEN
TALBOT MATIAS KUOPPALA

FOTO & DESIGN PROGRAM STIG HÅVARD DIRDAL

SET LIST

HONEYMOON - LANA DEL REY POP SONG, PLAYED LIVE
MARIA & MORTIMER - THIJS VAN VUURE COMPOSITION, PLAYED BACK FROM COMPUTER
PASTYME WITH GOOD COMPANY - HENRY VIII CLASSICAL COMPOSITION, PLAYED LIVE
O MAGNUM MYSTERIUM - TOMÁS LUIS DE VICTORIA CLASSICAL COMPOSITION, PLAYED LIVE
VIOLENCE - GRIMES, I_O POP SONG, PLAYED LIVE WITH AN ACCOMPANYING TRACK FROM COMPUTER
THE MISSION - THIJS VAN VUURE COMPOSITION, PLAYED BACK FROM COMPUTER
CUM DEDERIT - ANTONIO VIVALDI CLASSICAL COMPOSITION, PLAYED LIVE WITH AN ACCOMPANYING TRACK FROM COMPUTER
THE MURDER - THIJS VAN VUURE COMPOSITION, PLAYED LIVE WITH AN ACCOMPANYING TRACK FROM COMPUTER
UNDERCOVER - SUSANNE SUNDFØR POP SONG, PLAYED LIVE
COLD SONG - HENRY PURCELL CLASSICAL COMPOSITION, PLAYED LIVE WITH AN ACCOMPANYING TRACK FROM COMPUTER
THE SOUND OF WAR - SUSANNE SUNDFØR POP SONG, PLAYED LIVE
EVERYBODY WANTS TO RULE THE WORLD - TEARS FOR FEARS/LORDE POP SONG, PLAYED LIVE

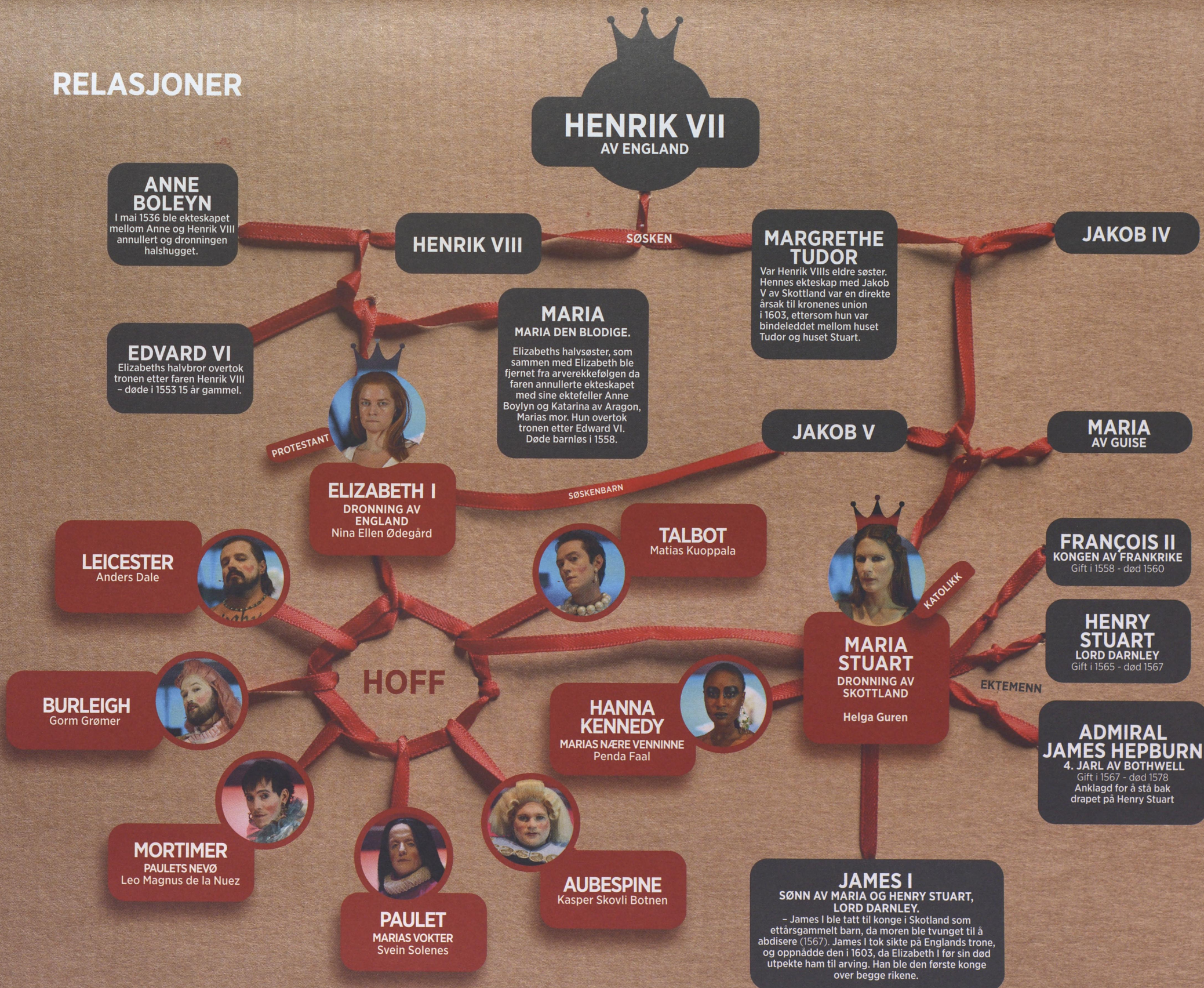
ALLE KOSTYMER OG SCENOGRAFI ER TILVIRKET
VED ROGALAND TEATERS EGNE VERKSTEDER
PREMIERE HOVEDSCENEN 20. FEBRUAR 2021

OBOS

ConocoPhillips

ROGALAND
TEATER

RELASJONER

I SLUTTEN LIGGER MIN BEGYNNELSE:

KONGEKRONER OG KVINNEKROPPER

AV JANNE STIGEN DRANGSHOLT
FORFATTER OG PROFESSOR
INSTITUTT FOR KULTUR- OG SPRÅKVITENSKAP

En myte er en beretning om guder eller andre overnaturlige skikkelser som gjerne blir overlevert i muntlig form og som ofte strekker seg helt tilbake til førhistorisk tid. Myten har som formål å forklare hvordan ting henger sammen og fungerer, samtidig som den skal gi oss håp om at det kanskje finnes plan og hensikt bak en tilværelse som ofte kjennes grusom og nådeløs. Noen ganger handler slike historier også om mennesker som er bedre enn oss hverdagsfolk, som helter, konger eller dronninger. I disse tilfellene har de en hensikt som kanskje er mer politisk, i den grad de innprenter oss med en følelse av at samfunnet styres av gode krefter og viktigheten av samhold og felleskap. Hvis vi bare følger heltene, sier myten, så kommer det til å gå bra.

Når det gjelder «skottenes dronning» finnes det en god del historiske fakta, som blant annet viser at Maria Stuart var dronning av Skottland fra 1542 til 1567 og at hun ble tvunget til å abdisere etter å ha blitt mistenkt for mordet på ektemannen.

Hun flyktet til England, hvor hun ble sentrum for en rekke katolske sammensvergelses mot den protestantiske dronningen Elizabeth I, og endte med å sitte fengslet i nesten tyve år før hun i 1587 ble dømt til døden og halshugget. Slike fakta er, som Shakespeare kanskje ville sagt, nettopp slikt materiale som myter veves av, og både Maria Stuart og Elizabeth I er opp gjennom historien blitt opphøyd til overmenneskelige skikkelser i ulike fortellinger med ulike typer formål enten det er snakk om historie, politikk eller religion.

I sin tekst «Royal bodies» («Kongelige kropp») fra 2013 konkluderer den engelske forfatteren Hilary Mantel med at alle mennesker med blått blod først og fremst representerer noe annet enn seg selv i form av nasjonen eller heltemot. Dette er også noe vi ser tydelig i Friedrich von Schillers teaterstykke Maria Stuart (1800), hvor Elizabeth I sier om seg selv at «barnløs, jeg er mor til mitt folk» og forsikrer om at hun gjennom sin egen androgyni er skikket til å lede. «Selv om kjønnnet jeg tilhører anses som svakt,», sier hun i talen som skulle oppmuntre soldatene ved Tilbury, «så har jeg hjertet og motet til en konge, ja til kongen av England!»

Samtidig er det ingen tvil om at kongelige kvinnekropper er litt mindre universelle enn andre kongelige kropp, og aller helst vurderes ut ifra graden av feminitet som de besitter. Dette er også noe Mantel har skrevet om i romanene Wolf Hall (Ulvetid, 2009) og Bring Out the Bodies (Falkejakt, 2012) hvor hun beretter om omstendighetene som førte til at Elizabeth Is mor, Anne Boleyn, ble halshugget i 1536. Samtidig som Mantel klarer å hegne om kompleksiteten til denne historiske figuren, legger hun nemlig også sterk vekt på at Boleyns eksistens – og ettermæle – i bunn og grunn avhang av evnen til å bære frem en (mannlig) arving, noe som i høy grad også preget dronningens forståelse av seg selv og sin egen posisjon i verden.

En slik (selv-)forståelse preger også svært mange av fremstillingene av Maria Stuart og Elizabeth I, som i stor grad er blitt vurdert ut fra som til enhver tid er blitt regnet som kvinnelige egenskaper eller mangler. Derfor var for eksempel Maria Stuart populær på

1700-tallet, fordi hun eide en slags tragisk sentimentalitet som man betraktet som svært feminin på den tiden. Ifølge forfatter Horace Walpole var engelske kostymeball i perioden rundt 1750 oversvømt av «stygge utgaver av skottenes dronning», noe som ved én anledning sågar inkluderte prinsessen av Wales. Elizabeth I var på sin side tilsvarende upopulær, noe som ikke ble bedre av at Jane Austen i ungdomsverket The history of England (1791) fremstiller henne som en narsissistisk og herskesyk tyrann. Herunder lå det selvfølgelig også en forståelse av at Maria Stuart var mer feminin enn Elizabeth I, noe historiker James Anthony Froude bevitnet da han konkluderte med at Elizabeth glemte kvinnen i dronningen, mens Maria periodevis slengte kronen i bakken og var kvinne fullt og helt. Dette inntrykket ble videre forsterket utover på 1800-tallet, og både Schiller og Gaetano Donizetti skal ha vært inspirert av Austen sitt negative syn på Elizabeth I da de skrev henholdsvis teaterstykket Maria Stuart (1800) og operaen Maria Stuarda (1835). Slik har det videre fortsatt inn i vår egen tid hvor man fremdeles mytologiserer livene til disse to kongelige kroppene med vekt på grad av feminitet. Og selv om Elizabeth Is popularitet fikk et oppsving i løpet av 1900-tallet – for eksempel blant statsledere som Margaret Thatcher – er det fremdeles slik at man fokuserer på at Maria var gift opptil flere ganger, mens Elizabeth forble ugift. Og at Maria fødte en sønn, mens Elizabeth forble barnløs. Og at Elizabeth kanskje var litt mer unaturlig enn Maria. Litt mer problematisk i sin natur, rett og slett.

Det er dette Hilary Mantel fokuserer på i «Royal bodies» hvor hun videre understreker at verden kanskje ikke har utviklet seg så mye som en skulle tro. Som tragisk eksempel bruker hun prinsesse Diana, hvis litt-rære ballast stort sett skal ha bestått av Barbara Cartlands romantiske romaner. Mantel sier at hun selv er for snobbete til å ha lest Cartland, men tenker seg at bøkene avrundes med en lykkelig slutt i form av et bryllup. Dermed var disse fortellingene også med å begrense Dianas horisont til stort sett bare å omfavne den lykkelige bryllupsdagen. Fortellingene som skulle gi henne redskaper til å reflektere et jeg, finne ut hvem hun var og hvilken rolle hun skulle fylle, var for enkle og endimensjonale til at de kunne være henne til nytte og førte henne rett inn i uføret som ekteskapet med Charles på mange måter var. Konklusjonen til Mantel er at vi trenger bedre og mer varierte fortellinger – både for og om disse kroppene. Først da, sier hun, går verden videre. Først da kan vi forstå hvor komplisert virkeligheten – og ikke minst historien – faktisk er.

Ironisk nok gikk Mantels hovedpoeng om hvordan vi begrenser både andre og oss selv gjennom forenklete fortellinger, både mediene og politikerne hus forbi da artikkelen hennes ble publisert. 'Kongelige kropp' førte til store overskrifter både i engelsk og internasjonal presse, fordi man mente at det her var snakk om en bitter og sjalu eldre kvinne som gikk til angrep på unge, vakre – og gravide – Kate Middleton. Dermed bekreftet Mantel nok en gang at den kulturelle offentligheten slett ikke makter å ta inn over seg at kvinner kan være mange ting på én gang. Men det må den faktisk. Derfor krever Mantel at kvinner tar pennen i egen hånd og skriver 'den lykkelige slutten' selv. Vi trenger ikke en gang å kalle den en slutt, understreker Mantel, og den trenger ikke en gang å ha noe punktum. For vi lever i en verden full av kompliserte mennesker med kompliserte fortellinger som ikke lar seg redusere ned til én dimensjon. En verden hvor livet ikke fullendes ved inntredelsen i ekteskapet og hvor man ikke først og fremst er fullt og helt kvinne om man føder et barn. Og er det noe vi kan lære av Maria Stuart og Elizabeth I så er det nettopp dette – at slutten kan noen ganger være begynnelsen og at det ikke alltid er lett å vite om en spade faktisk er en spade eller om den er noe mye mer enn bare det.

Maria Stuart : av Friedri

21g028741